

MAHLAISTA JA PIHKAISTA PUU-HISTORIAA

JA HALOO, UUTTA MAATA ”LUODAA” YHÄ

Mahlaista ja pihkaista historiaa tosiaan, kunhan luet tämän loppuun asti. Ilmasta katsoen tuntuisi että meillä on metsiä silmänkantamattomiin mutta tarkemmin nähtynä ne ovatkin vain puupeltoja, ja päästäkseen näkemään kunnollisia, rauhassa kasvaneita puita niin täytyykin mennä kansallispuistoihin, sellaisiin joissa ei saha eikä kirves ole juurikaan käynyt kymmeneen vuosiin tai parhaassa tapauksessa, ei koskaan! Niitäkin onneksi on, Aulanko yhtenä parhaista, joissa näkee jo puiden paksuudesta että ovat saaneet kasvaa satojakin vuosia ihmisen häiritsemättä mutta kyllä sellaista metsää löytyy lähempääkin, Luukista ja muistakin eteläsuomen kansallispuistoista.

NIISSÄ PAIKOISSA UUTTA MAATA TODELLA SYNTYY YHÄ!

Entisaikaan kartanoiden omistajat saattoivat tuoda ja kasvattaa maillaan vähän harvinaisempia puulajeja, ja niitä me saamme tänä päivänä ihastella, ja tietysti Helsingin Yliopistokin Viikin maillaan, arboretumissa, joissa puut ovat nimettyinäkin joten siellä käyskentely käy hyvästä ja helposta oppitunnista.

Mutta lähdetäänpä alusta eli ensiksi jaamme puut kahteen sukupuoleen, **koivut** ja muut lehtipuut ovat **”tyttö”**-puita, ne muuttavat asujensa värejä ja mieltään vuodenaikojen mukaan kuten tytötkin, joskus on lehtiä, jos-

kus ei, aivan kuin oikeatkin naiset, ja mahlaa nousee niihin keväisin niin että humina vaan käy, kuten oikeillakin na...!

Mutta **kuuset** ja muut havupuut ovat **”poika”**-puita, aina piikkisiä, partaisia, ja pihkaisia, ja sitä riittää kesät talvet.

Sileärunkoisia ja kauniita koivuja tekee mieleni halata juhannuksena kun ne ovat kauneimmillaan, kuin morsiamia, mutta menepä halaamaan kuusta, siinäpä sitten olet **”pihkassa”**!

Kinaamme usein saunassa vihdasta ja vastasta, eikä niistä sopua synny, mutta eroa niissä todellakin on. Pehmeä vasta tehdään koivusta juhannuksen aikoihin, mutta vihta oli ainakin saaristolaisilla **katajasta**, saaristossa kun ei koivuja juuri kasvakaan, ja siihen liittyikin sanonta *selkäsaunasta*, toinen (vih-tahousuko?) kun oikein vihtoo selkääsi katajaisella niin tunnet sen tosiaan nahoissasi.

Muinoin eteläsuomessa oli isoja tam-mimetsiköitä, ja siellä jokaisella suvulla oli oma *sukupuunsa*, **tammea** kun ajateltiin ihmiskunnan **”isäpuuna”**, jonka juurien alle laitettiin poltetun vainajan tuhka, ja ajateltiin hänen sielunsa nousevan mahlan myötä runkoon ja lehtiin, *se on se **sukupuu!***

Tammi on myös kaiken alku, onhan se nimenä *Tammikuulle*.

Heinolan seudulla kasvoi myös tam-mimetsiköitä mutta Venäjän armeija kaatoi ne kun he tekivät tykinlavettien pyörät tammesta.

Viikunapuusta sitä sitten riittääkin tarinaa, muinoin Roomassa Viikunapuun tempe-lissä sellainen kasvoi ja aina 7.7. sen papit-taret kantoivat *vuohenviikunapuun* oksia sen

alle jotta siinä asuvat pienet kiilupistiäiset pölyttivät sen oikean viikunapuun kukat jolloin niistä vasta kehittyvät syötäviä viikunoita, ja ne viikunat, ne kun saivat auringon lämmössä kypsyä hyvin sokeripitoisiksi, makeiksi, niin ne kypsyessään halkesivat pitkin pituuttaan, muistuttaen kovasti Eevan...

Tuo päivä oli jotenkin naisten päivä jolloin orjilla ja prostituuteilla oli silloin vapaapäivä, ja seuraava päivä, se vasta erikoinen olikin, se oli nimittäin ”**Vitulaatio**” nimisen jumalattaren päivä, edelleen naisille, mutta mistä tuo nimi? Olisiko...?

Muinoin Paratiisissa Eeva kärehdettyään alastomuudesta taisi peittää häpynsä juuri aivotiikunapuun isolla lehdellä, mutta joka on hyvinkin repaleinen, kuin sormikas, ja joka oikeasti paljastaa enemmän kuin peittää, kiihottaa miestä, ja olisikohan hän vain (naisten tapaan) halunnut haluta Aatamin ”kiilupistiäiseltä” vähän pölytystä?

Ja oliko Eevan omena omena vai oliko se viikuna, jos ei Aatami oikein ymmärtänyt, Egyptissä viikunaa sanotaankin Aatamin omenaksi, me miehet kun olemme joskus niin hitaita tajuamaan?

Eikä tämä viikunapuun ylistys vielä tähän loppu, myös kotoinen **fiikus** on samaa lajia, ja siitä saadaan kautsua joka on kumin raaka-ainetta, ja josta voidaan muovata, niin, vaikka elastisia sauvoja, ”ella’s stik”, rouvan sauva! Ja mikä kummallisinta, sellainen näkyy kaikkien pelikorttien patarouvan kädessä, juuri sellaisena kuin se kerran löytyi erään viikinkiaikaisen päällikön rouvan haudasta Ruotsista?

Kreikassa Lesboksen saarella muinoin piti tyttökoulua Sapfo niminen runoilija, hänen nimensä alkaa tavulla ”sap” joka tarkoittaa mahlia, mitä ihmettä...?

Hänelle kävi kuitenkin ikävästi, hän rakastui Adonikseen mutta ei voinut häntä saada, Afrodite kun oli välissä, niin meni ja syöksi takaperin kalliolta alas kuolemaan.

Saarni on arvokas ja sitkeä lehtipuu, siitä aikoinaan tehtiin lentokoneen propellejakin, se on ruotsiksi ja englanniksi asktre, ashtree, ”tuhkapuu” ja sillä on jotain tekemistä

”Tuhkimo” sadun kanssa, se kun oli kovasti naisten puu, ja ennen kaikkea Snappertunan hautuumaalla olevan saarnin juurien alle laitettiin aina Ukon puolison Akan tuhka ja siitä hänen sielunsa nousi mahlan mukana oksiin ja lehtiin jonka valkoinen kyyhkynen sitten otti nokkaansa ja vei Valhallaan, näkyy vieläkin joidenkin kirkkojen saarnastuolin yläpuolella. Sen pitkulaista hedelmää sanotaan pähkyläksi eikä se ole syötävä mutta jos kypsän pähkylän leikkaat keskeltä poikkiniin näet miksi se on naisten puuksi sanottu?

(Sadussa Tuhkimosta (Suometar) muuten, kun hän näki sulhasensa Lemminkäisen (Pan) ensi kerran niin hän huusi; iiiik, siitä tuli sana *paniikki!*)

Saarni on myös se ”yggdrasil” eli maailmanpalon puu, jos se kuihtuu niin silloin maapallo tuhoutuu, sanottiin ennen, ja nythän on osoittautunut että ne alkavat kuihtumaan, jo Ruissalossa ainakin, ehkä muuallakin!

Tammi puolestaan on miestenkin alkupuuna pidetty, Väinämöis-aikaisissa tarinoissa. (olemmehan naisesta syntyneet) Sen *terho* on kypsyttyään kuin pikkupojan pili, vieläpä usein kaksi marjaakin sen alla, *ja on syötävä!*

Myös on vielä **rauta- eli raudustammi** joka saa kunnian kuulua tämän lyhyehkön esittelyn piiriin. Se ei nykyään kasva Suomessa mutta tuhansia vuosia sitten, lämpimämpänä aikakautena, kylläkin, ja lähimmät kasvualueet löytyvät nykyäänkin vielä eteläisestä Ruotsista.

Se ei oikeastaan ole edes puu vaan enemänkin pensas jossa kasvaa punaisia ei-syötäviä marjoja, mutta sen verran siinä on kuitenkin rungossa paksuutta että aikoinaan maailmankuulu Fabergé, jolla oli runsaasti suomalaisia kultaseppiä palveluksessaan, pakkasi huikean arvokkaat kulta ja timanttikoristeiset pääsiäismunansa tästä pyhästä puusta valmistettuihin rasioihin, pyhästä siksi että englanniksi se on ”**Holly wood**” joka nimi onkin tullut tutuksi lähinnä Kalifornialaisena filmikaupunkina, mutta sen ympärillä kukkuloilla sitä kasvaakin valtoimenaan.

Se on kovaa ja kestävä puuta, kuten nimikin rautatammi sanoo, ja siksi siitä saatiin tehdä nuo rasiat Pietarissa ja muualla Venäjällä missä Fabergélla oli työpajoja.

Mikä sen tekee juuri meille suomalaisille jotenkin mielekkääksi on se että eräs tuttava toi Intiasta Joulupukin naamarin, joka muuten oli aivan samanlainen kuin mitä olemme täällä tottuneet näkemään, mutta sen ohimolla on kolme rautatammen eli pyhän puun lehvää marjoineen, kuten kuuluukin, sillä ne edustavat Väinämöistä, Ilmarista ja Lemminkäistä, *Isää, Poikaa ja Pyhää henkeä!*

Isäni ennen teki äidilleni uuden vispilän koivusta joka kesä, silloin kun mahla oli jo noussut oksiin ja lehdetkin olivat alullaan, jolloin niitä vispilöitä vain saattoi tehdä, se oli varmaan suomalaisen miehen tekemänä sama kuin jos etelän hidalgo virittelee kitaraansa ja laulaa serenadin lemmitylleen, siis että; Minä Rakastan Sinua, se oli kait sitä paljonpuhuttua vispilänkauppaa se! Puusta on moneksi, kuten näemme.

Puu on kovasti alennustilassa kun ja jos siitä tehdään vain selluloosaa, ja siitä mainoksia jotka heti heitetään pois.

Sen sijaan tulisi ajatella että puu kun kasvaa ja aikanaan kaatuu ja *maatuu* niin siitä tulee uutta maata, *maata siis muodostuu koko ajan maatuneista puista* ja muista kasveista, ja siitä taas kasvaa uutta kasvustoa, puitakin, auringon antaman lämmön ja valon vaikutuksesta, ja tämä vain täällä pohjoisella puuvyöhykkeellä, tropiikissa puut vain karstiutuvat mutta maata niistä tulee hyvin vähän!

Puut siis luovat auringon avulla uutta maata, haloo, ymmärrämmekö nyt metsien merkityksen? Kuusi lienee kaikkein tuotteliain uuden maan luomisessa sillä se kasvaa aika nopeasti ja siitä maatuaan tulee paljon maata.

Kuusi on muutenkin kuin pyhä puu sillä koristaahan se joka joulu asumuksiamme, Joulukuusena, ja kun joulu on "hjul" eli kiekko eli aurinko niin kuusikin on oikeastaan **Aurinkopuu!**

Tosin maa ei tuosta lisäännä pinta-alallisesti, mutta paksuutta tulee kuitenkin, Suomessa on maan paksuus noin kuusi metriä, keskimäärin, siis se joka on syntynyt kaatuneista puista ja muista kasveista jääkauden jälkeen.

Tämän lisäksi lehtipuiden lehdet toimivat kuin ilmanpuhdistajina, ne ovat kuin pieniä tehtaita imiessään sisään hiilidioksidia eli käytettyä ilmaa ja antaen ulos puhdasta hapetta, siis ne ovat aivan välttämättömiä elämällemme täällä maapallolla.

Mennäänpä vielä uudelleen ihaillemaan ja halaamaan noita ystäviämme, jos jostain löydämme vielä oikeata metsää, ei siis puupeltoa.

Mutta takaisin tuohon kuuseen, **Joulukuusi** on kaikille tuttu mutta onko kuukaan tullut ajatelleeksi että sen koristeet kertovat meille meidän muinaisuudesta, Väinämöisajasta. Kullanvärinen tähti sen latvassa kuvaa *aurinkoa*, se on *Ukon* symboli, siitä alaspäin lähtevät kullankiiltävät rimpsut sen säteitä, ja eri maiden lipuista koostuva rivi puun ympärillä näyttää miten tieto kulki täältä maapallon kaikille kansoille.

Hopeanväriset tinapaperisuikaleet ovat puolestaan Ilmattaren, Rakkauden Jumalattaren tietotaidosta kertovia, hän oli Kuningatar joka oli vastuussa kalenterista, tähtitieteestä ja matematiikasta, paljon muun ohella.

Omenat, ennen ripustettiin oikeita omenoita kuusen oksille, muistuttavat meitä Aatamista ja Eevasta Paratiisissa, elämän alusta.

Sähikäiset puolestaan muistuttavat ennen jouluna poltetusta olki-hakarististä, se kertoi sekä Lemminkäisen siemenistä joista kaikki maapallon ihmiset olivat saaneet alkunsa, että Ilmarisen, kuninkaan ja Rakkauden Jumalan tiedoista jotka nekin levisivät kaikkialle maapallolle.

Joulukuusessa oli koko elämän symbolit edustettuna, ja kuusi itse tulevana maana.

Suomi on todellakin maa josta kaikki elämä ja kulttuuri on lähtenyt, ja täällä oli monia pyhiä lehtoja jotka kaikki yhtä lukuun otta-

MAHLAISTA JA PIHKAISTA PUU-HISTORIAA

matta kaadettiin kristillisen kirkon vaatimuksesta. Kun ei aina oman kylän miehiä saatu niitä kaatamaan niin pestattiin naapurikylän miehet siihen, kun heidät oli ensin juotettu humalaan.

Se yksi jota ei koskaan saatu kaadettua oli/on Rautalammilla, sinne ei kukaan uskaltanut tulla sitä syntiä tekemään, kaatamaa esi-isien pyhiä palvonta-paikkoja.

Tässäpä tämä, tiedoksi ja hauskuudeksi, puista ja metsistä kun emme voi koskaan tie-

tää ja arvostaa niitä liikaa, mutta puista on kirjoitettu asiallisiakin kirjoja, mm. Veikko Huovisen ”Puukansan tarinoita”, suosittelen lukea, niistä voi löytää lisää mielenkiintoisia yksityiskohtia.

(Tietysti on sitten vielä pukupuukin, se on manneken, eli mannekiini, joka..., no olkoon)

Leo Nygren